



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Compendium Concertationis, Hvivs Secvli Sapientivm Ac Theologorum, super erroribus moderni temporis

Bundere, Jan van den

Venetijs, 1548

De indulgentijs, ti. 17

urn:nbn:de:hbz:466:1-36077

terea, propter quos nondum filius Dei passus erat, delinquentes in aliquo, & concupiscentiæ carnis seruentes, ita affecti sunt ignominia (de Dauid & Salomone illi sermo est) quid passuri sunt qui nunc sunt, qui cōtempserunt aduentum domini, & deseruerūt uoluptatibus suis? Veniet filius in gloria patris, exquirens ab actoribus & dispensatoribus suis pecuniam quā eis credidit, & plurimum ab eis exiget. Debemus ergo ipsi timere, ne fortè post agnitionem Christi agentes aliquid quod non placeat Deo, remissionem ultra non habeamus delictorum, sed excludamur à regno eius. Et ideò ait Aposto. Si naturalibus ramis non pepercit, ne fortè nec tibi parcat, qui cum esses oleaster, insertus es in pinguedinem oliuæ, & socius factus es pinguedinis eius.

DE INDVLGENTIIS TIT. XVII.
ARTICVLVS I.

Satisfactiones uestras per indulgentias redimi uultis, quas noster Lutherus dicit nil aliud esse, quàm robustas uenationes Romanorum pontificum. RHET.

Indulgentias euidenter constare ex sacro eloquio non facile dixerim, eas autem penitus negare, pij non uidentur Christiani: tum propter ecclesiæ uniuersalis diutinū usum: tum propter eius definitionem. Est enim ecclesiæ catholice non spernenda authoritas, quamobrem ait August. in lib. de cura pro mortuis agenda cap. 1. Vacare nō potest, quòd uniuersa pro defunctis ecclesia supplicare consueuit. Et rursus lib. 2. cap. 3. de baptismo. Episcoporum, inquit, literas per sermonem fortè sapientiores, cuius in ea

DE INDVLGENTIIS

reperitoris, & per aliorum episcoporum grauiorem au-
 thoritatem, doctorumq; prudentiam, & per concilia lice-
 er reprehendi, siquid in eis forte à ueritate deuiatum est,
 & ipsa concilia quæ per singulas regiones uel prouincias
 fiūt, plenariorū conciliorū authoritanti quæ sunt ex uni-
 uerso orbe Christiano sine ullis ambagibus cedere oportet.
 Si enim dominus ordinauit aliquando, ut in ore duo-
 rum uel trium testium stet omne uerbum, quid de multo-
 rum conciliatis testimonijs dicturi sumus? Ait ipse Salua-
 Deute. 19. tor. Si duo ex uobis cōsenserint super terram, de omni re
 Matt. 18. quācunque petierint fiet illis à patre meo qui in cœlis est.
 Vbi enim duo uel tres congregati fuerint in nomine meo,
 ibi sum in medio eorum, p̄ij itaq; Christiani est sentire quod
 ecclesia in his quæ fidei sunt & proborum morum errare
 nequeat, propter assistentem spiritum sanctum, atque gub-
 bernantem suam ecclesiam. Hac confidentia dixerunt
 quando Aposto. Visum est spiritui sancto & nobis, quod
 Actū. 15. Ex hoc fonte credimus illud Ioan. illud Matth. Mar. et
 Lucæ esse euang. has Petri, illas Ioan. aut Pauli epist. Eui-
 ge. autem Nicodemi & Bartho. quia ecclesia non recipit,
 & nos refutamus. Palam est, inquit Augu. contra Mani-
 cheos, quod in re dubia ad fidem & certitudinem ualeat
 authoritas ecclesiæ catholicæ di. 11. ca. Palam.

Concilium nanque Lateranen. de pœ. & re. ca. Com-
 ex eo moderatur excessum prælatorum in cōferendis in-
 dulgentijs, quo clauis ecclesiæ contemnebantur, & pœni-
 tentialis satisfactio eneruabatur. Concilium uerò Vien-
 nen. eo titu. in cle. Abusionibus. Reprehēdit abusus quæ-
 storum, cōcedens eis solum indulgentias sibi concessas in-
 sinuare populo, & charitatiua postulare suffragia. Con-

lium Constantien. sessione octaua damnauit. 45. art. Ioan-
nis Vuicleui, quorum. 41. sic dicit: Fatuū est credere in-
dulgentias Papæ & episcoporum: ipse enim Vualdēsium
imitatus errores, indulgentias eueruare conatus est, quod
& post eum fecit Ioan. de Vuesalia, & nostro æuo Lu-
therus, optata lucra ex eis nō ualens assequi. Art. 2.

Quid sacræ literæ de uenīs siue indulgentiis R H E T.
habent, placeat in medium proferre.

De his locutus uidetur Dauid, dum ait. Particeps ego THEO.
sum omnium timentium te, Et in Apostolorum simbolo Psalmus.
confitemur sanctorum communionem. Porrò Paulus ad
Cor. scribens, ex æqualitate, inquit, in præsentī tpe uestra I. Cor. 8
abundantia illorum (scilicet pauperum ministrorū Chri-
sti) inopiam suppleat ut & illorum abundantia uestræ in-
opie sit supplementum. Abūdabant nanq; Corinthij tem-
poralibus bonis: egeni uerò erant in spiritalibus. E diuer-
sō ministri Christi spiritalibus abūdabant, egenes terre-
nis. Voluit itaque Apostolus uniuscuiusq; abundantiam al-
terius suffragari inopie, ut ipsis quoq; Corinthijs spiri-
talia cōmunicarentur: Christi uerò pauperibus corpora-
lia subsidia subministrarentur. Quænam illa erant illa spi-
ritalia cōmunicanda Corinthijs, nisi bona opera paupe-
rum Christi: Rursus idem Apostolus scribit Colof. Nunc Colof. 1.
gaudeo in passionibus pro uobis, et adimpleo ea quæ de-
sunt passionum Christi in carne mea pro corpore eius,
quod est ecclesia. Quæ, oro, sunt quæ Aposto. se implere
dicit in carne sua, quæ deesse dicit passioni Christi pro ec-
clesia eius, nisi afflictiones & pœnalitates, quas pertulit
in ecclesiæ utilitatem? Dicit enim ibidem Anselmus. Non
sic intelligas illud. Adimpleo ea quæ desunt passionū Chri 1. Cor. 1.

DE INDVLGENTIIS

sti, quasi passio Christi non sit sufficiens pro redemptione generis humani. Abundant enim passiones Christi in nobis. Et in carne Christi, quam uirgo peperit, nihil passionum deest, sed omnes in illa passiones sunt impletæ. Restat tamen adhuc pars passionum eius in carne mea. Ordinauit enim diuina prædestinatio, ut etiam Christi mystica membra paterentur. Passus est Christus caput nostrum in carne sua: patitur & in eius membris. quasi dicat: adimpleo, hoc est, addo mēsuram meam in carne mea pro corpore eius quod est ecclesia. Quemadmodum itaque passio Christi suffragatur ecclesiæ, hoc est membris Christi, ita membra Christi mystica sibi mutuo operibus subsistunt, dum unius satisfactio alteri subuenit. *Art. 3.*

RHET.

Dico illam afflictionem Pauli profuisse ecclesiæ: quia alij excitati suo exemplo egerunt in predicatione euangelij animosius, non uoluit Paulus quod sancti faciant uel patientur omnia pro ecclesia, ut in thesaurum cedant ecclesiæ, ex quo pōtifex suo arbitratu cuiq; tribuat quātū uelit.

THEO.

Magis in nostram quam in tuam sententiā sonant uerba Apostoli, & nobiscum sentit Anselmus. Tu uerò tuus solius adducis testimonium. *Articulus. 4.*

RHET.

Fingunt uestri certum modum bonorū operum uel pœnarum, quibus pro peccatis satisfacit, quem homines excedere ualēt: utpotè plura patii aduersa, uel parate benefacta, quàm ipsis sit necessarium ad salutē, quæ uocant opera supererogationis. Ex quibus coniunctis meritis Christi conficitur thesaurus indulgentiarum, & satisfactioes pro his q̄ prauè admiffa uel omiffa sunt.

quod merè figmentum est. Nam meta præfixa bonis operibus, p̄bæq; ac sanctę uitę est, exemplum domini nostri Iesu Christi, ut conformes imagini filij Dei euadamus, teste Apostolo. Hęc metam attingit nemo. Paulus enim, plus omnibus laborauit, deesse sibi ad iustum modum bonorum operum queritur, dicens. Nihil mihi cō Roma. 8. sciū sum, sed nō in hoc iustificatus sum. Omnes sancti orant sibi remitti peccata, & inutiles se seruos cognoscunt, etiam cū fecerint quę præcepta sunt, Nemo sanè præter unum Christū peruenit ad id sanctimonię: ut præstiterit quod debuit, nedum quid supererogauerit.

Aliquos plura pati aduersa uel parare benefacta quę THEO. sibi sint ad salutem necessaria, non obuiat euangelio. Qui enim mandata Dei obseruat, parat sibi ad salutem necessaria, secundum illud Saluatoris. Si uis ad uitam ingredi, serua mandata. Alia non necessaria ad salutem his superaddere licet: utpotè omnium rerū suarum propter Christum desertionem & earum in pauperes erogationem, uirginitatem, abstinentiam carniū, ieiunium quotidianum, uesitum cilicinum & similia. Quę quidem etsi ad salutem non sint necessaria (nam sine eis plurimi regna cęlestia adipiscuntur) ualebunt tamen ad copiosorem beatitudinis gloriam, dum pro diuersitate meritorum uarias reddet beatis mansiones iustus ipse iudex: ut ait Hieronymus contra Iouin. lib. 2. ca. 43. Qui enim in sacris literis exercitatus est, non ambigit aliqua à domino præcepta, & aliqua liberè sub concilio relicta. Dicit quoque Hiero. lib. 2. contra Iouinia. cap. 35. Nunquid omnibus præceptū est,

DE INDVLGENTIIS

ne duas tunicas habeant, ne cibos in pera, & in zona, ungulam in manu, calciamentum in pedibus, ut uendant uersa quae possident, dentq; pauperibus & sequantur Iesum? Sed his utique qui uolunt esse perfecti. Liquet itaq; quod his quae ad salutem sunt necessaria, ualet homo aliquid superaddere, secundum illud Apostoli. Sic ambuletis, ut abundetis magis.

1. Thef. 4.

Cum uerò subnectis: Meta praefixa bonis operibus, est conformem fieri imagini filij Dei, Siquidem uelis, uitae nostrae sanctimonia imaginem aequalem uitae filij Dei exprimamus. Absit ut hoc quis à domino aestimet tantum: nam ad eam perfectionem peruenire ualet nemo. Uerò intelligas, ut ad uitae Christi exemplar uitam nostram imitando (non aequando) dirigamus, uera est sententia. Conformat autem uitam suam, non qui in puncto aequat uitam suam uitae Christi: Sed qui in latitudine quadam imitatur, uel aliqui plus, alij minus proximent, omnes tamen conformes sint imitatione. Quemadmodum enim sagittae prope gno accedunt una altera uicinior (uix tamen aliqua attingit) Sic sancti omnes pro uiribus suis, Christi uitam imitantur: attingit nemo. Meta quoq; caret nemo sibi necessario praefixa.

Articulus 5.

R H E T.

Nemo unquam tantum meritorum cumulum siue faciendo, siue patiendo parauit, quin uenia adhuc ei roganda foret peccatorum. Sanctus quippe erat Iacobus, qui tamen ait. In multis offendimus omnes. Et Ioannes Christo amatissimus, inquit. Si dixerimus quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & ueritas in nobis non est. Et Paulus dixit. Omnes peccauerunt & egrediuntur

Iaco. I.

I. Ioan. 1.

Rom. 3.

gloria Dei. Quamobrem omnes precari debe- **Matt. 6.**
 mus. Dimitte nobis debita nostra. Et illud pro-
 phetæ. Non intres in iudiciũ cum seruo tuo do **Psalms**
 mine, quia non iustificabitur in conspectu tuo
 omnis uiuens. Vnde itaque sanctis illa afflictio-
 num aut malorum perlatorum redundantia, ex
 qua pro alijs quoq; satisfactio exprimitur per
 indulgentias?

Aliquibus Christi ministris abundare spiritalia, quæ **THEO.**
 aliorum inopia succurrerent, superiore arti. scilicet. 3. ex
 Pauli testimonio disseruimus. Modum uerò iam elucida-
 bimus. Opera nostra in charitate ex spiritus sancti mo-
 tione præueniente, & cooperante patrata meritoria sunt
 pariter & satisfactoria. Meritum est circa bonitatẽ ope-
 ris. Valor autem bonitatis operis ex gratia Dei concur-
 rente, ex motione spiritus sancti simul, et ex dignitate ma-
 teriæ circa quam uersatur opus, attenditur. Satisfactio ue-
 rò præsupposita iam operis bonitate ex pœnalitate pen-
 satur, dum uirtuose operans, aliquid sibi adimit boni (non
 quidem honesti, quod uirtutis est) sed utilis aut delectabi-
 lis, quod in Dei refert honorem. Meritum personam ope-
 rantis non excedit. Nullus enim alteri uitã meretur æter-
 nam. Nam datur charitas ut suum possessorem ad beatitu-
 dinem perducatur, non ut per eam alteri mereatur. Alteri
 enim mereri, soli Christo seruatum est: Qui beatitudinem
 non sibi meruit (nisi fortè corporis.) Habuit enim eã tan-
 quam filius non adoptiuus, sed naturalis Dei. Meruit ue-
 rò eam nobis, qui potestatem habuit excellentiæ, & gra-
 tiam supereffluentem: ut de plenitudine eius accipiamus
 omnes. Bona itaque quantumlibet sancti in esse meriti, in

DE INDVLGENTIIS

alium non redundant. Vt satisfactoria uerò, alijs suffragari aut cōmunicari ualent. Sunt enim hoc modo poenae expiatiua, uirtute tamen passionis Christi. Poena dixerim non aeternae, ut aliquādo calumniatus es, tit. 16. art. 7. seculalis relictæ post culpā, aeternamq; poenam condonatiua. Quæadmodum enim in ciuilibus, donata offensa unius, debitum alter soluit: ita & in corpore Christi mystico, et unum membrum alteri subsidium præstat, & poenam, cuius unus est debitor, alter exoluere ualet, propter charitatis unionem. Vtpote si obnoxius sit quis ieiunare triiduum in pane & aqua, & alter pro eo ieiunatis absolutus.

Potest itaque parare quis cumulum, non meritorum, sed satisfactionum in alterius subsidium. Et sancti (etiam si quando deliquerunt) pararunt sibi opera poenalia, quibus nedum illa minora delicta, sed etiam grauiores expiari possent reatus. Et ideo contra nos nō militant per te eluctæ authoritates. Articulus. 6.

RHET. Ciuilem similitudinem nō admittimus inter diuinas. Dicimusq; nemini necessariam esse propriam satisfactionem: quia Christus nedum pro culpa, sed & pro omni poenæ reatu satisfecit, illaq; satisfactio communicatur poenitentia sacramentaliter absoluto.

THEO. Ex uisibilibus docet cōtemplari inuisibilia Apostolus. Rom. 1. Christus sine parabolis uix locutus est, suum quoque iudicium parificari nostro ostendit in accusatore, in facti discussione, in sententiæ prolatione, dignaq; operum retributione. Et tu similitudinem admittere recusas? Quòd uerò Christum asseras sua benedictissima passione satisfecisse, tam pro culpa, quam pro omni nostro reatu: Fatetur

quidem, sufficienter, imò superabūdanter, sed non efficien-
 ter nobis. Hoc est Christus iustitiæ Dei patris sufficiens
 pretium obtulit etiam pro mille mundis redimendis, si fō : —
 rent. Sed illa superbenedicta passio nō effecit in nobis oīs
 reatus deletionē, tum quia nostram adhuc requirit Deus
 satisfactionem, ut patuit titu. 19. arti. 2. Tum propter no-
 stram indispositionem, Dicit nanque Paulus, Cum adhuc Rom. 5.
 peccatores essemus secundum tempus, pro nobis mortuus
 est Christus. Pretium itaque sufficiens nostræ redemptio-
 ni, obtulit Deo patri Christus: nihilq; in nobis effecit, q̄
 iugo peccati adhuc tenebamur. Non enim passio Christi
 quēquam iustificat qui adhuc peccato subiacet. Cū ue-
 rò auerterit se impius ab impietate sua, tūc passionis Chri-
 sti uirtus effectum iustificationis in eo opatur Art. 7.

Quod Christi passio nihil efficiat iustificatio- R H E T.
 nis in subiecto peccatis, non inficior. Pœnitens
 uerò iā dispositus est, ut ei subueniat passio Chri-
 sti, omnemq; aboleat pœnam cum culpa.

Quia in p̄n̄a requiritur noster actus tanquam subie- THE O.
 ctum preparans & disponens: dicimus quòd Christi su-
 perbenedicta passio (licet infinita sit) applicetur pœniten-
 ti finite, plus minusue, secundum animæ preparationē &
 dispositionem. Potest nanque pœnitentis tanta esse contri-
 tio, ut sanguis Christi omnem eius diluat reatum. Quem-
 admodum in Magdalena & latrone piè credimus patra-
 tum. Aliquando uerò (ut in remissione) non totam diluit
 Pœnam Christi passio. Rationem necessariæ & requisitæ
 nostræ satisfactionis arbitror Dei uoluntatem, quæ in sa-
 cris literis nobis satisfactionem necessario subeūdam præ-
 dicat: ut qui cum eo regnare cupimus, crucem nostrā por-

DE INDVLGENTIIS

tantes compatiamur. Et quēadmodum ipse Christus pro nostris sceleribus orauit, fleuit, ac pretiosum sanguinē sibi fudit: Ipsi pro proprijs delictis nostris etiam oremus, iugeamur, & affligamur. Est enim hoc conformē sententię

LUC. 13.

Saluatoris dicentis. Nisi pñiam egeritis, oēs simul peribitis. Pœnitentijs quoq; lapforum Petri, Magdalene, Sinitarum, Achab, & aliorū, qui in lachrymis, ieiunijs, nene, et cilicio, alijsq; abstinētijs pœnituerūt. De his p̄ra require ti. 13. de pœ. et ti. 16. de satisfactiōe. Art.

RHET.

Probasti quidem quod unus pro alio debitas pœnas exoluere ualet: sed quid hoc ad indulgentias?

THEO.

Indulgentias circa has satisfactiōes, non circa merita diximus uersari art. 2. Sunt enim relaxationes pœnarum peccatis debitarum: dum opus satisfactorium de thesauro ecclesię sumitur, & huic applicatur per ministrum ecclesię ad diluendas sibi debitas pœnas. Ostendimus enim titi. 5. quod sancti abundare ualent in opere satisfactorio (scilicet non in opere meritorio) quodq; illa abundantia pœnarum inopia suffragari potest.

Quod Christi satisfactio superabundet, non est qui ambigat: Diuam uerò uirginem Mariam plurima pertulisse pœnalia in fuga ad Aegyptum, in filij morte, quis dubitat? ipsa tamen nullius fuit pœnæ debitor. Sanctus quoq; Ioānes arduissimas in deserto pertulit afflictiones, qui modicis fortē uenialibus aliquando offenderat: Sancti autem martyres plurima & ipsi sustinuerunt tormenta: quibus etiā grandia si perpetrassent aliquando, scelera diluissent. Iam uerò talia non cōmiserunt delicta: ergo eis aliquid superabundat satisfactiōis: quod in ecclesię thesauro, in

aliorum utilitatem recondere licet. Quod ut elucescat, sit aliquis (gratia exempli) debitor ex suo facinore ieiunij duorum annorum in pane & aqua: quo peracto expiabitur poena. Sit alius non debitor illius poenæ, & eadem peragat ieiunia, is non sibi diluit has debitas poenas, quia eis obnoxius non est. Ne ergo opus suo satisfactorio fructu priuetur, in thesaurū dicimus recondi ecclesiæ, ut uel alteri suffragari possit. Hoc. n. uoluit sanctorū charitas, ut sua abundantia alterius inopiæ succurreret. Quemadmodum Colos. 1. dum Paulus ait se multa perpeffum pro corpore Christi, quod est ecclesia.

Articulus. 9.

Nihil potest infligere Deus iudex iustus hominibus, quod ipsi suis peccatis non meruerint. Quid enim malorum non debetur uel soli originali peccato? Videmus in tantis cruciatibus ærumnas etiam infantium.

Peccato originali debetur quicquid est naturalis calamitatis. Sancti uerò & alias sibi superaddiderunt afflictiones in ieiunijs, in abstinentijs acerrimis, induti saccis & cilicijs, egentes, angustiati, afflicti: quibus dignus non erat mundus, ut ait Apostolus. Quæ in Dei honorem ecclesiæ, siquæ utilitatem perpetrarunt.

Infligit quoque Deus uaria mala etiam suis electis & innocentibus: utpote Abrahæ reuerm suarum desertionē, uxoris spoliationem: Iob rerum suarū ablationē, & corporis afflictionē: Thobæ, aut cæco nato, cæcitatem, &c. ad Dei gloriam, ad afflictorum probationem, ad aliorum exemplum & imitationem, seu ad tentatorum coronam. Habet enim uitæ & mortis imperiū Deus: Ideoq; quod uult, liberè agit: sed præter æquitatem nihil. Arti. 10.

DE INDVLGENTIIS

RHET. Opera iustorum patrata, ac mala perpeſſa re-
 Rom. 8. munerata ſunt à Deo : etiam ſupra condignum,
 ſecundum illud Apoſtoli . Non ſunt condigna
 paſſiones huius t̄p̄is ad futuram gloriam, quæ re-
 uelabitur in nobis . Ideo eorum patrata opa et
 perpeſſa non recōduntur in theſaurum eccleſia.

THEO. Diximus opera bona, meritoria ſimul eſſe & ſatisfa-
 ctoria. Si conſiderentur in eſſe meriti, ſic beatitudine ſe-
 perefluente præmiata ſunt. In eſſe autem ſatisfactorio cō-
 penſata aliquibus non ſunt. Sic enim ſunt poenarū expia-
 tiua, quarum quidam ſancti non fuerunt debitores, ſaltem
 in tanto . Cū igitur nihil uel parum in eis expiauerint,
 dignum eſt ut alijs egentibus ſeruentur . Miretur hoc
 mo. Virtus enim ſatisfactoria in operibus ſanctorū,
 comparabiliter inferior eſt uirtute merendi. Virtus me-
 rendi præſtantior eſt uirtute ſatisfaciendi : quò bonum
 æternum in regno coelorum , melius eſt bono t̄p̄ali,
 eſt, a motione poenæ t̄p̄alis. Indulgentiæ enim nō niſi
 bonum t̄p̄ale reſpiciunt : quas dicimus relaxationes eſſe
 poenarum t̄p̄alium. Lōgè etiam plus decorat felicitatem,
 relaxationibus poenarum non indigiſſe , quàm poenarū
 deuitarum ueniam conſecutum eſſe. Artic. 11.

RHET. Si bona ſanctorū cōmunicanda ſint alijs per-
 uenias, ſeu indulgentias erunt indulgētiæ pigro-
 rum ſatisfactiones, dū p̄pter eas pœnitēs omi-
 tit afflictioēs, quas eſſet ſubiturus in ieiunijs, ora-
 tionibus, uigilijs, afflictionibus, abſtinētijs, &c.

THEO. Indulgentiæ non ſunt pigrorū ſatisfactiones, ſed poe-
 narum piorum Chriſti fidelium expiationes : ut illis expia-
 tis facilius, & expeditius ad potiora manū mittant. Præ-

terea affectus per indulgentias ueniam, etiã plenariam: & si non obligetur ad afflictiua opera pro delictis retroactis expiandis, obligatur tamen ad ea ex precepto affirmatiuo Christi, qui uoluit ut sui tollant crucem suam, & sequantur eum. Non minus hi, quã iusti & innocentes: quin potius eò magis, quòd amplius sit eis necessaria afflictio carnis contra reciduum: ut in uia Dei proficere contentur, et cumulum præmiorum in futura beatitudine sibi parare satagant. Præterea sine ambiguitate nõ est, per indulgentias quis consecutus sit ueniã, quis nõ. Non quidem propter indulgentiarum inopiam, sed propter promerentis indispositionem, dispensantis prodigalitã, siue propter cause insufficientiam. His enim remissio, quæ fit in indulgentijs, solet præpediri. Consultè itaque aget qui indulgentias assequi conatur, si propriam satisfactionem non omitat. Sũt enim nostra opera satisfactoria, et poenarũ expiatiua, & gradus gloriæ meritoria. In ueniis aut ipsi solius poenæ est expiatio. Itaque congruè superadduntur indulgentijs etiã alia nostra opa satisfactoria, quæ, RHET. quia etiam sunt meritoria, præmio nõ carebũt. *Arti. 12.*

Quo dicis in indulgentijs aliquid esse incertitudinis: cum afferas in eis nobis cõmuni opera Christi, & sanctorũ, in esse satisfactorio? An putas Christi meritum insufficiens ad expiandas THEO. omnes debitas peccatis poenas?

Absit. Verũ indulgentiæ non sunt merita Christi, neq; satisfactiones sanctorum: sed poenarum relaxationes ex operibus Christi, & sanctorum. Ambigere enim possum *Eccle. 5.* quid illa opera in me operata sint: tum propter meam in dispositionem: quia dictũ est: *De propitiatu peccatorum 1. Cor. 10.*

persuadet minores & exiles : non autem largas & exuberantes impartiri. Faciat itaq; in his uenijs praelatus ecclesie, quemadmodū administrator reipublice: cuius est distribuere de publico bene meritis non stricto commercio, ut tātū sit in pretio quantum ualeat labor susceptus pro republica: sed ut etiam aliunde ultra meritum aliquid gratie reportet: semp̄ tamē in proportione iustitie distributiue. Sit in super opus pium, pro quo cōceduntur hęc uenię, quod rectus arbiter censeat dignū talibus uenijs remunerandū. Non itaq; (ut calumniantur quidam) pro pecunia, sed pro opere pio cōceduntur indulgentie: ut potē pro erectione uel manutentione hospitalis: pro reparatione pontium: pro ecclesie fabrica: pro tuitione limitum christianitatis, &c. Licet hęc opera quandoq; sine pecunia non consistant. Sit deniq; assecutus indulgentias in statu gratie, impleatq; quod constitutum est opus.

DE PURGATORIO TIT. XVIII.
ARTICVLVS I.

Indulgentias uestras ad purgatorium usq; pro R H E T.
tenditis, quod nos esse negamus. Cōmunicato enim nobis Christi merito, suaq; benedictissima passione in sacramento pœnitentię per absolutionem, dicimus omnem pœnam simul cū culpa dilui propter infinitam uirtutē meriti Christi.

Græci, Armeni, Nestoriani & Iacobitę in hoc dicuntur THE O.
errasse, inquentes quod animę corporibus exuta ante iudicij extremi diē, neq; beatitudine fruantur, neq; peccatorum pœnas luant. Ex quo fundamento elicuerunt nullum post mortem esse purgatorium. In quo eos imitati sunt Ualden

Q